

Täysistunto

Torstai 23.4.2020 klo 17.15—20.40

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 4/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri.

Keskustelu

19.40 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oliko tässä mikä tämä aika? [Puhemies: Nyt on 19.45!] Oliko nyt 3 minuuttia? [Puhemies: 3 minuuttia — esittelypuheenvuorot toki pidemmät!] — Kiitos, tämä oli tarpeen. Joo, kellonikin jäi kotiin, joten hyvä oli tuokin tarkennus, kiitos puhemies.

Me olemme puhuneet paljon yrityksistä tänään, ja lakivaliokunta on saanut hallituksen esityksistä koskien konkurssilakia ja ulosottokaarta mietinnöt valmiiksi. Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Koronaviruspandemia ja siihen perustuvat kansalliset rajoitustoimet vaikeuttavat monien yrittäjien liiketoimintaa ja toimintamahdollisuuksia. Yritysten myynti ja asiakkaat ovat voineet äkillisesti vähentyä, eivätkä yritykset ole voineet varautua tilanteeseen. Konkurssilain väliaikaisella lakimuutoksella, joka on voimassa 30.10.2020 saakka, on tarkoitus auttaa yrityksiä ja ihmisiä yrityksissä selviämään koronan aiheuttamasta tilanteesta. Konkurssin hakeminen ei kokonaan muilla perusteilla esty, mutta yleisesti käytössä oleva konkurssiuhkainen maksukehotus poistuu väliaikaisesti.

Konkurssiin asettaminen edellyttää konkurssilain mukaan sitä, että velallinen on maksukyvytön. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Konkurssilakiin sisältyy oletama, jonka mukaan velallista pidetään maksukyvyttömänä, jollei hän viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Tähän kohtaan tulee muutos.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi konkurssilakia väliaikaisesti siten, että rajoitetaan velallisen asettamista konkurssiin velkojan hakemuksesta. Velallista ei oletettaisi maksukyvyttömäksi sillä perusteella, että hän ei ole viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

Esityksen tavoitteena on estää koronavirustilanteen vuoksi maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen asettaminen konkurssiin konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämisen perusteella ja siten varmistaa, ettei konkurssiin aseteta yrityksiä, joiden maksukyvyttömyys voi koronapandemian päättymisen jälkeen korjautua. Lisäksi esityksen tavoitteena on estää konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä silloin, kun yrityksen maksuvaikeudet ovat tuoreita ja johtuvat siten todennäköisesti koronavirustilanteesta.

Lakivaliokunta pitää hallituksen esityksen tavoitteita erittäin tärkeinä ja puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä, kuitenkin tietyin huomioin ja muutosehdotuksin.

Lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen ensimmäinen kohta perustuu konkurssiuhkaisen maksukehotuksen antamiseen velalliselle tiedoksi ennen väliaikaisen lain voimaantuloa. Valiokunta toteaa tältä osin selvytyksen vuoksi, että koska keskeistä on konkurssiuhkaisen maksukehotuksen antaminen velalliselle tiedoksi ennen väliaikaisen lain voimaantuloa, merkitystä ei ole sillä, onko konkurssihakemus tehty ennen väliaikaisen lain voimaantuloa vai sen jälkeen. Niissäkin tilanteissa, joissa konkurssihakemus on tehty väliaikaisen lain voimaantulon jälkeen, tuomioistuimien on ratkaistava väliaikaisen lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen toinen kohta perustuu siihen, että velallinen on jättänyt hoitamatta velvoitteitaan konkurssia hakeneelle velkojalle aikaisemmin kuin kaksi kuukautta ennen lain voimaantuloa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä kohta on tarkoitettu sovellettavaksi niissä tapauksissa, joissa konkurssiuhkainen maksukehotus on annettu velalliselle tiedoksi väliaikaisen lain voimaantulon jälkeen. Valiokunnan mielestä selkeyssyyt puoltavat tämän mainitsemista säännöstekstissä. Siirtymäsäännöksen toista kohtaa on lisäksi aiheellista tarkistaa siten, että konkurssiin hakemisen kannalta merkityksellisiä ovat konkurssihakemuksen perusteena olevat maksuvelvoitteet, jotka ovat erääntyneet yli kaksi kuukautta ennen väliaikaisen lain voimaantuloa.

Hallituksen esitykseen ei sisälly säännöksiä siitä, mitä säännöksiä sovelletaan väliaikaisen lain voimassaolon päättyessä. Tämä voi aiheuttaa käytännössä epäselviä tilanteita, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että siirtymäsäännöksen loppuun lisätään uusi virke, jonka mukaan väliaikaisen lain voimassaolon päättyessä vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan kyseistä lakia myös sen päättymisen jälkeen. Säännös selkeyttää oikeustilaa, koska väliaikainen lainmuutos ei sinänsä estä konkurssiuhkaisen maksukehotuksen lähettämistä väliaikaisen lain voimassaolon aikana, kun väliaikaislain voimassaolon päättymiseen on vähemmän kuin kolme kuukautta. Tämä johtuu siitä, että konkurssilain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan velallinen voidaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämisen perusteella asettaa konkurssiin vain, jos velkoja tekee hakemuksen kolmen kuukauden kuluessa 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymisestä ja velkojan saatava on edelleen maksamatta. Jos velkoja tällaisessa tapauksessa antaa kyseisen maksukehotuksen velalliselle tiedoksi väliaikaisen lain voimassaolon aikana mutta hakee sen perusteella konkurssia vasta väliaikaisen lain voimassaolon jälkeen, hakemuksen käsittelyyn sovelletaan väliaikaisen lain voimassaolon jälkeen voimassa olevia säännöksiä. Eikö olekin yksinkertaista?

Lakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että ehdotetun lainmuutoksen voimassaolon päättymisen jälkeen konkurssihakemusten määrä todennäköisesti kasvaa, mikä lisää tuomioistuinten ja Konkurssiasiamiehen toimiston työmäärää. Tuomioistuimet ja Kon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

kurssiasiamiehen toimisto tulevat näin ollen tarvitsemaan lisäresursseja selvittääkseen tilanteesta. Valiokunta edellyttää, että niiden resurssien riittävyydestä huolehditaan kiireellisesti. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että yrityssaneerauslain mahdolliset koronavirustilanteesta johtuvat muutostarpeet arvioidaan ripeästi.

Lakivaliokunta esittää hyväksyttäväksi muutettuna yksimielisesti hallituksen esityksen edellä mainituin muutoksin, jotka koskevat tarkennuksia ja muutoksia voimaantulosäänöksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tarkennetaan hieman äskeistä epäselvää informaatiota. Eli esittelypuheenvuorot ovat normaalit 10 minuuttia, ja sen jälkeen on 3 minuutin puheenvuoroja.

19.47 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Koronavirus ja sen leviämisen hillitsemiseen pyrkivät rajoitustoimet ovat aiheuttaneet Suomeen talouskriisin. Kriisi on osunut vakavasti erityisesti yrityksiin ja vähentänyt radikaalisti niiden tuottamien tavaroiden ja palveluiden kysyntää ja heikentänyt liiketoimintaympäristöä, ja nyt valtaosa yrityksistä on ajautunut ongelmiin tartuntatauti-epidemian vuoksi. Maatamme uhkaa konkurssiaalto, ja sen estämiseksi on tehtävä kaikki mahdollinen. On välttämätöntä, että tarkastelemme nykyisen konkurssilain soveltumista tähän kriisitilanteeseen. Koronavirus on ajanut ja tulee ajamaan monia täysin elinkelpoisia yrityksiä maksuvaikeuksiin ilman niiden omaa syytä. On tärkeää, että lakimuutoksen avulla pyritään välttämään turhia koronakriisistä johtuvia konkursseja.

Tässä väliaikaiseksi tarkoitettussa lakiesityksessä ehdotetaan, että velallista ei oletettaisi maksukyvyttömäksi, kun hän ei ole maksanut velkojan erääntynyttä saatavaa viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta. Tämä olisi siis se muutos nykyiseen käytäntöön. On hyvä, että tällä pyritään nimenomaan varmistamaan, että konkurssiin ei aseteta yrityksiä, joiden maksukyky on vain tilapäisesti koronan vuoksi heikentynyt, jolloin nämä yritykset pääsevät kriisin jälkeen jälleen jaloilleen. Tämä lakimuutos ei kuitenkaan poista kokonaan velkojien oikeutta hakea maksukyvyttömyyden konkurssiin vaan rajoittaa sitä. Lisäksi lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan julkisvelkojat tarjoavat koronavirustilanteen vuoksi yritykselle mahdollisuuksia erilaisiin maksujärjestelyihin, ja velkojilta voidaankin odottaa ja olettaa vastuullisia käytäntöjä ja koronavirustilanteen huomioon ottamista. Lakimuutos ei myöskään vaikuta velallisaloitteisiin konkursseihin. Siksi tässä yhteydessä haluan tuoda esiin myös sen, että osa yrityksistä voi ikävä kyllä ajautua joka tapauksessa konkurssiin. Siksi pitäisikin ottaa huomioon koko konkurssiprosessi ja konkurssilaki. Tarvitsemme armollisemman ja inhimillisemmän konkurssilain, niin että yrittäjä ei jää kohtuuttoman pitkään velkavankeuteen konkurssin jälkeen vaan pääsee uuteen alkuun mahdollisimman pian. Siksi henkilökohtaisen konkurssin mahdollisuus konkurssilakiin olisi erityisen tärkeä. Tarvitsemme kannustavamman järjestelmän, joka ei syrjäytä ahkeria yrittäjiämme pitkäaikaisesti tai pahimmillaan pysyvästi.

19.50 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Valiokuntamme käsitteli hallituksen esitystä tiukasta aikataulusta huolimatta huolella, ja ainakin minä totesin, että myös nettikokousten välityksellä voidaan hyvin valmistella asioita, kuulla asiantuntijoita ja käydä epävirallista keskustelua. Toki siellä virallisessa valiokunnan kokouksessa sitten asiat päätetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

Huolimatta siitä, että vaikka kuinka täällä eduskunnassa pyrkisimme turvaamaan yritysten mahdollisuudet tulevaisuuteen ja selviämiseen tämän koronakriisin yli, osa yrityksistä tulee kuitenkin ajautumaan vaikeuksiin. Tämän esityksen tarkoituksena on turvata, että yritystä ei koronasta aiheutuvasta kassakriisistä johtuen voida pikaisesti hakea konkurssiin aivan kuin perintätoimenpiteenä — eli tämä on se, mistä vanha kansa puhuu niin sanottuna kasipäiväisenä.

Hallituksen esitys on mielestäni erittäin hyvä. Konkurssilta voidaan kuitenkin välttyä myös yrityssaneerauksen avulla. Otin esille valiokunnassa ja kuulemisessa sen, että yrityssaneerausmenettely tulisi muuttaa vastaamaan korona-ajan jälkeisen elämän tarpeita. Ymmärsinkin, että tämä työ on jo käynnissä ministeriössä, ja tätä työtä myös valiokunta kii-rehti mietinnössä. Nykyinen saneerausmenettely on osin jäykkä, hidas ja siihen hakeutu-valle yritykselle ja yrittäjälle kohtuuttoman kallis. Olen kuullut surullisia tarinoita, että jo valmiit, hyvät laskelmat jouduttiin vahvistamaan oikeudessa ja siitä tuli useitten tuhansien eurojen lasku yrittäjälle ja yrittäjän perheelle, vielä tietämättä siitä, pääseekö yritys edes yrityssaneeraukseen.

Prosessin toimivuus ja nopeus ovat paljon kiinni myös siitä, kuinka nopeasti asiat saa-daan esim. oikeudessa käsiteltyä. Nyt on erittäin tärkeää huolehtia, että koronakriisin ai-heuttama tapahtumasuma ei jumita esim. tuomioistuinten toimintaa määrärahojen puut-teen takia, ja myös tähän kiinnitimme mietinnössämme huomiota.

Hallituksen esitys on erittäin hyvä ja kannatettava.

19.52 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tämän konkurssilain väliaikaisen muutoksen tavoitteena on tosiaan estää koronavirustilanteen vuoksi maksuvaikeuksiin jou-tuneen yrityksen asettaminen konkurssiin konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudatta-matta jättämisen perusteella ja siten varmistaa, ettei konkurssiin aseteta yrityksiä, joiden maksukyvyttömyys voi koronapandemian päättymisen jälkeen korjaantua. Lisäksi esityk-sen tavoitteena on estää konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä silloin, kun yrityksen maksuvaikeudet ovat tuoreita ja johtuvat siten todennäköisesti koronavirus-tilanteesta.

Monella yrityksellä on tällä hetkellä vakava, syvä kassakriisi, ja siinä mielessä moni yri-tys on ajautunut tahtomattaan konkurssin partaalle. Siinä mielessä tämä konkurssilain vä-liaikainen muutos on tärkeä, tarpeellinen ja perusteltu, ja on helppo olla samaa mieltä edus-taja Sjöblomin kanssa siitä, että tämän konkurssilain väliaikaisen muutoksen lisäksi tarvit-semme myös konkurssilain suuremman remontin. Erityisesti tykkäsin tästä edustaja Sjöblomin ajatuksesta "armollisemmasta konkurssilaista", koska kyllä henkilökohtaisen konkurssin mahdollisuus ja sen jälkeinen toinen mahdollisuus on pystyttävä takaamaan.

Mutta jos on mahdollista, niin yritys voisi myöskin tämän konkurssin partaalle menemi-sen ehkäistä yrityssaneerauksella, jonka edustaja Huttunenkin tuossa äsken nosti esiin. Yksi toimiva keino nimenomaan olisi se, jos pankki ja velkojat tekisivät puoltoja näistä yri-tyssaneerauksista, koska silloin kun pankki ja velkojat — viidennes velkojista — tekevät sen puollon, se kestää vain pari päivää. Tiedämme tästä ihan suuren yrityksen: Stockmann ilmoitti maanantaina yrityssaneerauksesta, päätös tuli keskiviikkona. Eli se on vain muutaman pankkipäivän tapahtuma, mutta jos yritys itse hakeutuu yrityssaneeraukseen, se on noin kahden kuukauden prosessi, ja mikään yritys ei kestä tällä hetkellä sitä, että heidän pitäisi itse lähteä sitä yrityssaneeraukseen hakeutumista tekemään, koska heillä on akuutti kassakriisi, heillä ei ole näkymää tulevista. Heille tulee tavallaan vain lisää kuluja, ja tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

tilanteessa se kaksi kuukautta on ihan liian pitkä aika. Eli jokainen ymmärtää, että ainut keino pelastaa yrityksiä konkurssilta tässä koronatilanteessa on saada erityissaneeraus käyntiin siten, että pankit puoltavat niitä. Viime talouskriisin jälkeen pankkien puoltoja on hankaloitettu siinä mielessä, että jos pankit puoltavat erityissaneerausta, he joutuvat mitätöimään aiemmat velkansa tässä tilanteessa. Tämä tarvitsisi oikeasti isoja muutoksia ja nimenomaan kannustusta siihen, että erityissaneerausta pystyttäisiin nopeuttamaan ja saamaan myöskin sitä kautta helpotuksia yrityksille.

19.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä konkurssilain väliaikainen muuttaminen tässä kohdassa on sisar seuraavalle asiakohdalle, jossa on kysymys ulosottokaaren korjaamisesta myöskin väliaikaisilla ratkaisuilla. Valtiovalta tietoisesti nyt tulee vastaan yrityksiä, toimijoita siinä suhteessa, että velkojat tinkisivät osittain saatavistaan, ainakin aikataulullisesti, millä yritetään helpottaa tätä akuuttia kassakriisiä, missä niin monet yritykset monella tavalla ovat. Tästä taas hatunnosto vastuuta kantavalle hallitukselle. Täällä on peräänkuulutettu, kantaako hallitus vastuuta. Hallitus kantaa vastuuta. Kun täällä on paljon peräänkuulutettu myöskin tätä yhteistoimintaa yksityisen sektorin kanssa, niin koska täällä on puolueita, jotka ovat ilmoittautuneet vahvasti yrityselämän tukijoiksi, voisi peräänkuuluttaa, että he voisivat myöskin olla tälle omistajataholle esittämässä sitä, että vuokranantajat olisivat yhtä lailla joustavia vuokransaantiensa osalta tässä tilanteessa — tai pankit yhtä lailla velkoessaan voisivat osoittaa joustavuutta. Koska tämä kriisi on yhteinen ja kaikissa tilanteissa se vastuunkanto joka tapauksessa viime kädessä joudutaan tekemään tässä yhdessä, niin sillä tästä selvittää parhaiten. Tämä hallituksen hieno esimerkki tässä levittää myöskin tuonne yrityselämään, niin että silläkin puolella osoitettaisiin joustavuutta.

19.57 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemia on maailmanlaajuinen kriisi, jolla on terveysvaikutusten lisäksi myös mittavia talousvaikutuksia. Iso osa talousvaikutuksista ja yritystoiminnalle aiheutuvista haitoista aiheutuu niiden välttämättömien rajoitustoimenpiteiden seurauksena, joita viruksen leviämisen ehkäisemiseksi on jouduttu tekemään. Tässä tilanteessa on erittäin kohtuullista pyrkiä kaikkiin keinoin pelastamaan yritykset tarpeettomilta konkursseilta.

Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa, ettei konkurssiin asetettaisi sellaisia yrityksiä, joiden maksukyvyttömyys on väliaikaista ja koronapandemiasta johtuvaa. Yritysten myynti ja asiakkaat ovat voineet äkisti vähentyä tavalla, johon yritys ei ole voinut varautua. On tärkeää tukea terveiden yritysten ja samalla työpaikkojen säilymistä tämän pandemia-ajan yli. Tämä hallituksen esitys osaltaan tukee sitä tavoitetta ja on erittäin kannatettava.

Valiokunta on osaltaan aivan oikein korostanut myös velkojen mahdollisuutta vapaaehtoihin maksusuunnitelmiin ja järjestelyihin. Tässä tilanteessa tarvitaan kaikilta solidaarisuutta, vastuullisuutta ja yhteistä sitoutumista suomalaisten yritysten elinvoimaisuuden turvaamiseen poikkeusoloissa. Kaikkia ei voida lainsäädännöllä ohjailla.

19.58 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitän vielä osaltani lakivaliokunnan jäseniä, valiokuntaneuvoksia ja asiantuntijoita. Tässä oli valtava ponnistus myös eduskunnan puolesta. Tietysti tämä kiire aiheuttaa siellä ministeriön puolella pientä haastetta, mutta se korostaa entisestään eduskunnan valiokuntien perehtymistä, osaamista ja yhteistyötä. Me jou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2020 vp

duimme tekemään aika paljon esimerkiksi nimenomaan tuonne voimaantulosäännöksiin korjauksia, jotta tuomioistuimet pystyvät soveltamaan tätä ja jotta tuomioistuimet tietävät, mitä sovelletaan, mitä lakeja sovelletaan ja milloin tämä on voimassa. Siinä mielessä valiokunta on tehnyt loistavaa työtä ja ottaa sitä vastuuta, jonka tietysti normaalisti pitäisi kuulua jo sinne ministeriövaiheeseen, kuulemisiin. Tästä on kirjoittanut myös prosessioikeuden professori Tuula Linna, joka oli meillä kuultavana ja joka on myös Lakimiesliiton puheenjohtaja. Lakimiesliiton sivuilta löytyy, minkälaisia kokemuksia hänellä oli tästä etäkuulemisesta. Hän kiitti kovasti lakivaliokuntaa hyvästä työstä, ja kiitän minäkin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 46/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.